

Akademinis laipsnis	Daktaras
Vardas ir pavardė	Eglė Aleknaitė
Institucija, padalinys	Vytauto Didžiojo universitetas, Kultūrų studijų ir etnologijos katedra
Institucijos adresas	K. Donelaičio g. 52–208, Kaunas
Pranešėjo kontaktiniai duomenys (el. paštas, tel. nr.)	ealeknaite@yahoo.com, 867096995
Pranešimo pavadinimas	Šiuolaikiniai pagonys ir senosios kalendorinės šventės
Raktiniai žodžiai	Šiuolaikiniai pagonys, kalendorinės šventės, įpaveldinimas, švenčių gaivinimas, etninės kultūros politika

Konferencijos pranešimo santrauka (500 žodžių)

Pranešime siekiama parodyti, kad šiuolaikiniai Lietuvos pagonys yra aktyvūs su etnine kultūra siejamų švenčių įpaveldintojai ir gaivintojai bei vieni svarbiausių veikėjų, kovojančių etninės kultūros politikos arenoje. Ketinama aptarti, kokias šventes ši grupė įpaveldino, kaip jas interpretuoja, kuo jos jai svarbios; kuo šios grupės interpretuojamos ir švenčiamos šventės skiriasi nuo kitų grupių interpretacijų ir praktikų, kokia sąveika ir konfliktai pastebimi tarp šiuolaikinių pagonių ir kitų interpretatorių.

Šiuolaikiniai pagonys yra viena iš kelių Lietuvos visuomenės grupių (šalia kultūros srities darbuotojų, etninės kultūros puoselėtojų, verslininkų ir daugelio kitų), aktyviai interpretuojančių ir gaivanančių senąsias kalendorines šventes. Iš kitų grupių šiuolaikinius pagonis pirmiausia išskiria pasaulėžiūra, o kartu – jos nulemtos specifinės praktikos, motyvacija ir kt. Šiuolaikinių pagonių kaip vienos iš senųjų švenčių gaivintojų grupių analizė gali padėti suprasti ne tik šiuolaikines švenčių įpaveldinimo ir gaivinimo praktikas, bet ir apibūdinti šiuolaikinius pagonis kaip grupę bei šios ir kitų visuomenės grupių sąveiką.

Tyrimas grindžiamas paveldo ir įpaveldinimo procesų tyrėjų (Barbro Klein, 2006, Owe Ronström, 2014 ir kt.) teorinėmis įžvalgomis bei perspektyva, etninės (liaudies) kultūros (ir su ja siejamų švenčių) gaivinimą laikiančia politiniu procesu, kuriame dalyvauja įvairūs sau svarbių tikslų siekiantys veikėjai (Andrea Klimt ir João Leal, 2005, Regina Bendix, 2005 ir kt.). Tyrimui pasitelkti stebėjimo, interviu, publikuotų tekstų analizės metodai, kuriais 2006–2014 m. rinkti duomenys apie įvairias šiuolaikinių pagonių (daugiausia Vilniaus, Panevėžio Romuvos bendruomenių) ir kitas Lietuvos visuomenės grupes, dalyvaujančias etnokultūrinių švenčių gaivinimo politikoje, šio dalyvavimo dėka sąveikaujančias su šiuolaikiniais pagonimis bei taip darančiomis įtaką jų savivokai ir naratyvams.

Senųjų kalendorinių švenčių šventimas yra pagrindinė bendruomeninė šiuolaikinių pagonių bendruomenių veikla. Jų švenčių interpretacijos panašios į folkloro ansamblių judėjimo ir su juo susijusių žmonių bei kultūros įstaigų darbuotojų interpretacijas; neretai šios dvi grupės švenčia kartu. Abiejų grupių šventės rengiamos gan gerai išmanant ir kūrybingai naudojant etnografinius ir istorinius šaltinius.

Vis dėlto esama ir skirtumų. Šiuolaikiniams pagonims senosios kalendorinės šventės yra ne tik tautiškumo ar jo pagrindo – kaimo kultūros – atminimas, bet pirmiausia religinis įvykis. Jie švenčia daugiau ir įvairesnių senųjų kalendorinių švenčių, kurias renkasi atsižvelgdami į ašines metų rato datas, rašytinius senosios religijos aprašymus. Dalį švenčių, kurių neįpaveldino kitos visuomenės grupės, šiuolaikiniai pagonys švenčia vieni.

Ypač įdomus (tiek šiuolaikinių pagonių ir kitų interpretatorių grupių sąveikos, tiek švenčių gaivinimo politinės reikšmės atžvilgiu) yra Rasų gaivinimo istorijos politinės interpretacijos. Šiuolaikinių pagonių ir prieš juos nusiteikusių Rasos šventėjų konfliktas puikiai atskleidžia įpaveldintų senųjų kalendorinių švenčių reikšmę lietuvių tautiniam tapatumui, šiuolaikinių pagonių savivoką lietuvių tautos ir valstybės istorijos kontekste bei įtampą tarp įvairių šventėjų grupių.